

Regler för att ge studentsammanslutningar ställning som studentkår vid Umeå universitet

Bakgrund

Riksdagen antog den 11 juni 2009 propositionen 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*. I propositionen föreslår regeringen en rad förändringar i högskolelagen (1992:1434), fastighetstaxeringslagen (1979:1152) och inkomstskattelagen (1999:1229). Syftet med dessa förändringar är med regeringens egna ord "att avskaffa kårobligatoriet och införa ett modernt system för studentinflytande". En ny särskild studentkårsförordning (SFS 2009:769) är beslutad och träder i kraft den 1 juli 2010. Ett nytt avsnitt om studentkårer (SFS 2009:766) är infört i 4 kap högskolelagen och träder i kraft den 1 juli 2010. Dessa riktlinjer utgår från dessa författningar och, i vissa fall, på förarbetsuttalanden i proposition 2008/09:154

När kårobligatoriet avskaffas 1 juli 2010 blir det frivilligt för landets studenter att ansluta sig till en studentkår. Vid Umeå universitet ansvarar studentkårerna för att utse studenter till beslutande och beredande organ, de deltar med sin utbildningsbevakning i kvalitetssäkringen av utbildningen och med sin studiesociala verksamhet bidrar de bland annat till att skapa ett levande campus. Absoluta merparten av kårernas intäkter i dagsläget kommer ifrån de obligatoriska medlemsavgifterna, en liten del kommer ifrån sponsring, tjänsteköp och olika samarbetsavtal. I dagsläget är Umeå universitet ett av de lärosäten i Sverige som bidrar mest via tjänsteköp till studentkårernas verksamhet i relation till studentantalet.

Beslutet om vem eller vilka som ges ställning som studentkår vid Umeå universitet fattas av universitetsstyrelsen och beslutet ska omprövas vart tredje år. Detta är en skillnad gentemot nuvarande ordning, då kårstatus beslutas på obestämd tid och omprövas endast om det föreligger särskild anledning, till exempel upplösning. Det är studentsammanslutningarna själva som ansöker om ställning som studentkår och i sina ansökningar till universitetet ska sammanslutningarna utifrån fastställda kriterier redogöra för sin organisation, sitt medlemsantal och sin verksamhet, dessa kriterier anges i den nya högskolelagen. I ansökan till universitetsstyrelsen ska studentsammanslutningarna också ange vilket verksamhetsområde de avser att representera. Propositionen definierar ett verksamhetsområde till ett organisatoriskt och/eller ett geografiskt avgränsat område vid lärosätet. I dagsläget motsvarar de verksamhetsområden studentkårerna vid Umeå universitet representerar minst en fakultetsnämnds ansvarsområde, men det finns exempel ifrån andra lärosäten där studentkårs verksamhetsområde motsvarar mindre organisatoriska enheter. Vid tillfällen då fler studentsammanslutningar söker om att representera samma verksamhetsområde är det viktigt att det finns tydliga riktlinjer för vad som ska avgöra vilken sammanslutning som ges kårstatus.

Analys och motivering

Lagar och förordningar

Att ta fram regler för vad som krävs för en särskild studentsammanslutning för att få ställning som studentkår vid Umeå universitet är viktigt. Först och främst är det en fråga om att de studentkårer som ges kärstatus uppfyller de krav som regleras i lag. Att beviljas kärstatus är förenat med ansvar och skyldigheter. Den eller dessa studentsammanslutningar får rätten att utse studenter till alla beslutande och beredande organ vid universitetet och de får också del av det statsbidrag som betalas ut från staten avsett för studentinflytandet. De kriterier och regler som ska gälla för att beviljas ställning som studentkår vid Umeå universitet är därför helt och hållet anpassade och framtagna utifrån vad den nya lagstiftningen kräver.

Ansökningsförfarande

Studentsammanslutningar vid Umeå universitet ska ansöka om ställning som studentkår och beslut ska fattas i universitetsstyrelsen. Vid ansökningsförfarandet ska de krav som ställs på innehållet i en ansökan tydligt framgå. Det bör också beslutas om en tidsplan för ansökningsförfarandet, där det framgår när information om möjligheten att söka ställning som studentkår ska tillkännages, sista datum för ansökan och tidpunkt för det universitetsstyrelsemöte då frågan ska behandlas.

Verksamhetsområden

I sin ansökan om ställning som studentkår ska studentsammanslutningarna ange vilket organisatoriskt och/eller geografiskt verksamhetsområde de avser att representera, endast en sammanslutning kan representera ett specifikt verksamhetsområde. Däremot är det möjligt att få ställning som studentkår för flera verksamhetsområden samtidigt. I dagsläget utgör det minsta verksamhetsområde som representeras av en studentkår vid Umeå universitet en fakultetsnämnds ansvarsområde och de befintliga studentkårerna vid Umeå universitets campus företräder studenterna även vid de andra campusorterna. Den rådande indelningen av verksamhetsområden upplevs enligt kårerna och universitetet fungera väl, en fakultet hyser tillräckligt många studenter för att en studentkår ska bedömas representativ. Därför bör det genom beslut slås fast att för att ges ställning som studentkår, ska en studentsammanslutning representera minst en fakultetsnämnds organisatoriska storlek vid Umeå universitet och att sammanslutningar som har sitt säte utanför campus Umeå inte kan ges kärstatus.

Beslut i universitetsstyrelsen

Tydliga regler för vad som krävs för att få ställning som studentkår är viktigt för att kunna fatta ett väl underbyggt beslut i universitetsstyrelsen. Reglerna bör utgöra grunden i beslutsunderlaget och innehålla de kriterier styrelsen grundar beslutet på. En transparent process med tydliga kriterier ger också beslutet en rättsäkerhet och något att hänvisa till om beslutet skulle ifrågasättas, då lagstiftningen ger rätt att överklaga beslut om kärstatus till överklagandenämnden för högskolan. Beslut om vilka studentsammanslutningar som får ställning som studentkår ska gälla för tre år. Kriterierna bör således, så länge förutsättningarna är oförändrade, gälla över tid.

Uppföljning

Den nya studentkårsförordningen ger universitetet skyldigheten att vart tredje år fatta beslut om vilken eller vilka studentsammanslutningar som ska få ställning som studentkår. Detta innebär att studentsammanslutningars kärstatus regelbundet kommer att omprövas. Lärosätena blir därigenom årligen skyldiga att följa upp vissa delar av kårernas verksamhet, särskilt anges studentkårernas medlemsantal, kärnverksamhet och hur kårerna förvaltar sina demokratiska åtaganden. Slutsatsen är

att uppföljningen måste formaliseras. I riktlinjerna bör det också anges vilka uppgifter studentkårerna är skyldiga att inlämna till universitetet. Förslagsvis bör studentkårernas verksamhetsberättelser, stadgar, årsredovisningar och revisorsberättelser vara dokument som ger en tillräckligt heltäckande bild för motsvarande uppföljning. Detta är också särskilt viktigt när ekonomiskt stöd utgår till kårerna, då ett ytterligare krav bör ställas att verksamhet som finansieras av Umeå universitet separat ska redovisas enligt en överenskommen mall och tidsplan.

Prioriterade områden av studentinflytande att stödja ekonomiskt

Från och med andra halvåret 2010 kommer ett särskilt statligt anslag på ca 105 kr/helärstudent på helårsbasis betalas ut till universitetet för vidare utbetalning till den eller de studentsammanslutningar som givits ställning som studentkår. Kårerna kommer därutöver att ha möjlighet att ta ut medlemsavgifter från sina medlemmar. I dagsläget utgör det framtida bidraget ifrån staten ungefär 10-15 procent av studentkårernas vid Umeå universitet intäkter. De största kostnader som studentkårerna har är knutna till löner av personal, arvoden till studentrepresentanter och hyreskostnader för lokaler. Kårerna har under åren byggt upp en rad verksamheter som är förenade med kostnader.

Ett starkt och välfungerande studentinflytande är för Umeå universitet mycket viktigt. Studenternas medverkan i beredande och beslutande organ har länge varit en självklarhet för universitetet och studenternas delaktighet i kvalitetssäkringen av utbildningarna är viktigt för att säkerställa kvaliteten i utbildningen. Även studenternas arbete med de studiesociala frågorna innebär ett större socialt sammanhang för dem som studerar vid Umeå universitet.

En stor del av studentinflytandet sker i organiserad form och kräver en viss mängd av resurser för att fungera, därför kommer Umeå universitet sannolikt behöva öka sitt ekonomiska engagemang för studentinflytandet. Detta stöd bör emellertid styras till de delar som anses särskilt prioriterade av universitetet utifrån vad propositionen rekommenderar liksom att stödet ska komma *alla* studenter inom studentkårens verksamhetsområde till del, inte bara studentsammanslutningens egna medlemmar. Regeringen betonar att ett sådant stöd ska rymmas inom lärosätets anslag och att i varje enskilt fall ska det bedömas om ett ekonomiskt bistånd överensstämmer med anslaget syfte.

Prioriterade områden av studentinflytande bör vara

- **Studentmedverkan**
Med studentmedverkan avses den verksamhet som främst handlar om att delta i beslutande och beredande organ vid universitetet. Via tjänsteköp av studentkårerna bör Umeå universitet säkerställa studenters möjlighet att utöva studentinflytandet, dessa kostnader är i dagsläget främst förenade med att avlöna personal och förtroendevalda. Universitetet anser att det är viktigt att studentsammanslutningarna även har möjlighet att utbilda sina studentrepresentanter och att de till detta behöver resurser.
- **Delaktighet i kvalitetssäkringen av utbildningen**
Delaktighet i kvalitetssäkringen av utbildningen utövas främst av de studentrepresentanter som arbetar med utbildningsbevakning och råd och stöd i studiesociala frågor. Ett starkt studentinflytande förutsätter att studenter inte endast sitter med i olika organ utan även fortlöpande deltar i lärosätets dagliga arbete att kvalitetssäkra utbildningarna, delta i arbetet med att stärka arbetsmiljön och i frågor som är av studiesocial karaktär. Detta område omfattar även de situationer där studentkårerna företräder enskilda studenter då de har olika problem i sin utbildningssituation.

- **Studiesocial verksamhet**

När kårobligatoriet avskaffas ger regeringen universiteten och högskolorna ett utvidgat ansvar inom det studiesociala området (1 kap 11 § högskoleförordningen). Regeringen menar att genom att förtydliga lärosätets ansvar blir det lättare att utläsa vad som förväntas. Precis som tidigare kommer universitetet i enlighet med högskoleförordningen vara skyldiga att tillse att studenterna har tillgång till sjukvård, då särskilt förebyggande sjukvård, såväl fysisk som psykisk. Studenthälsa bedriver Umeå universitet i dagsläget bl.a. inom ramen för stiftelsen Studenthälsans verksamhet. Studentsammanslutningarna bidrar vid lärosätet även genom att tillhandahålla information och råd inom vissa områden av studiesocial karaktär. Dessa frågor är ofta komplicerade, exempel på sådana områden är information om studiestöd, arbetslöshetsunderstöd och frågor som rör socialförsäkringar. Det är för Umeå universitet viktigt att studentsammanslutningarna även i fortsättningen kan erbjuda studenterna detta och då kommer det krävas vissa resurser. Ett annat studiesocialt område som bör prioriteras är arbetet att underlätta övergången till arbetslivet genom att öka studenternas kontakter med arbetsgivare under utbildningen. I dagsläget sker detta bland annat genom att studentkårerna genomför så kallade arbetsmarknadsdagar.

- **Kontaktskapande verksamhet**

För att studentsammanslutningarna ska kunna bedriva sin verksamhet, rekrytera studentrepresentanter och på så vis utöva ett starkt studentinflytande behöver de samlingslokaler. Regeringen menar att lärosätena i dialog med studentsammanslutningarna bör se över detta. Om det i framtiden visar sig att studentkårerna inte kan bära sina kostnader för lokaler bör lärosätet se över möjligheten att omförhandla deras hyreskontrakt.

Beräkning av ekonomisk ersättning till studentinflytandet

Det är viktigt att ett beslut om tjänsteköp av studentkårerna vilar på tydliga principer och på ett tydligt underlag, då detta kommer att utgöra ett ställningstagande och en framtida grund för vad Umeå universitet avser när man talar om ett starkt studentinflytande. I utredningen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande* föreslår utredaren att statsmakten årligen bör stödja lärosätena för studentinflytande med 310 kr/hst och att staten bör avsätta resurser till en särskild studiesocial pott. Regeringen gjorde emellertid en annan bedömning och föreslog nivån i propositionen till 105 kr/hst (helårsstudent). Detta motiveras på följande sätt i propositionen (sidan 38):

Regeringen bedömer att det statliga resurstillskottet är tillräckligt för att vid varje lärosäte bedriva en grundverksamhet med studentinflytande. Regeringens mening är inte att staten vid ett avvecklande av kårobligatoriet ska täcka samtliga kostnader som de nuvarande studentkårerna har. Utgångspunkten är att studenterna själva genom medlemsavgifter och genom sin verksamhet även i fortsättningen ska svara för en del av kostnaderna.

Umeå universitet och studentkårerna menade i sina remissvar att utredarens förslag till ekonomiskt stöd var ett minimum, men att detta ändå var ett ansvarsfullt sätt att avskaffa kårobligatoriet på. Studentkårerna skulle då med det statliga stödet kunna finansiera sin basverksamhet som är direkt kopplat till studentinflytande och med hjälp utav frivilliga medlemsavgifter finansiera de verksamheter som visar sig utöver detta vara efterfrågade av sammanslutningens medlemmar.

I budgetpropositionen inför år 2010 anges: "För att säkerställa en struktur för studenternas medverkan i lärosätets kvalitetsarbete har regeringen bedömt att denna verksamhet bör stödjas med statsbidrag. För andra halvåret 2010 föreslås universitet och högskolor samt enskilda utbildningssamordnare tillföras 20 miljoner kr. För 2011 beräknas tillskottet uppgå till 30 miljoner kr."

I dagsläget genomför Umeå universitet tjänsteköp från studentsammanslutningarna med i genomsnitt 128 kr/hst, men det finns stora variationer mellan fakulteterna. Dessa köp ryms inom de fyra områden av prioriterat studentinflytande och finansieras från universitetet gemensamt, fakulteterna och Umeå school of education (USE) till deras motsvarande kårer och sektioner. En fakultet och Umeå school of Education (USE) har framhållit fördelen med att stödja de sammanslutningar som verkar inom deras eget verksamhetsområde och de mervärden detta givit verksamheten.

Utgångspunkten vid Umeå universitet för bedömningen av tjänsteköpen av studentkårer för att säkerställa studentinflytandet har varit utredarens förslag. Umeå universitet avser att genomföra tjänsteköp av den eller de studentsammanslutningar som ges ställning som studentkår med 105 kr/hst inom det eller de verksamhetsområden man bedriver verksamhet. Dessa 105 kr finansieras i sin helhet från centralt avsatta medel (myndighetskaper år 2010, därefter hantering inom budget). Årskostnaden beräknas till 1,9 mnkr.

Universitetet ska årsvis göra en avstämning av antalet hst och om avvikelser är större/mindre än 2 procent justeras beloppen. Denna ersättning ska årligen indexregleras i enlighet med statens indexreglering av Umeå universitets anslag. Från och med år 2011 ska de tjänsteköp som genomförs av universitetets gemensam nivå från studentkårer upphöra.

Fakulteterna och Umeå school of education kommer utöver detta tjänsteköp även i fortsättningen ha skyldighet och möjlighet att köpa tjänster från studentkårer. Den minsta nivån för dessa köp är 60 kr/hst och den maximala nivån för dessa tjänsteköp sätts till 105 kr/hst, detta för att minska de stora skillnader som idag finns mellan de olika fakulteterna. Den totala summan av tjänsteköp från Umeå universitet kan således inom de olika verksamhetsområdena bli maximalt 210 kr/hst, till detta tillkommer det statliga stödet på cirka 105 kr/hst, vilket innebär att studentkårens totala ekonomiska ersättning kan bli 315 kr/hst. Därigenom ges fakulteterna och Umeå school of education möjligheten att inom ramen för sina egna budgetar genomföra tjänsteköp från de studentsammanslutningar som de under lång tid byggt upp ett fungerande samarbete med.

Fakultet och USE ska ha möjlighet att ansöka hos rektor om dispens att genomföra mer tjänsteköp än ovan angivna maximala nivå, ansökan ska vara tydligt motiverad.

För samtliga belopp ovan gäller att det är halvårseffekt år 2010 eftersom kårobligatoriet avskaffas 2010-06-30.

Beslut

Universitetsstyrelsen beslutar

1.avseende regler för att ges ställning som studentkår vid Umeå universitet:

- Universitetsstyrelsen ska efter ansökan besluta att en eller flera studentsammanslutningar vid universitetet ges ställning som studentkår.
- Ett sådant beslut ska gälla i tre år, om sammanslutningen uppfyller de krav som formuleras i nedanstående kriterier:
 - En studentkår ska vid Umeå universitet ha som huvudsakligt syfte att bevaka och medverka i utvecklingen av utbildningen och förutsättningar för studier vid universitetet.
 - Verksamhetsområdet för en studentkår vid Umeå universitet får inte omfatta mer än hela Umeå universitet och ska sammanfalla med minst en organisatorisk eller geografisk avgränsad del av universitetet. Ett organisatoriskt avgränsat verksamhetsområde vid Umeå universitet måste omfatta minst en fakultetsnämnds ansvarsområde och vara organiserat vid campus Umeå.
 - En studentkår vid Umeå universitet ska vara demokratiskt uppbyggd och kunna representera studenterna inom kårens tilldelade verksamhetsområde.
 - Alla studenter inom en studentkårs verksamhetsområde vid Umeå universitet ska ha rätt att vara medlemmar i kåren. Den student som är medlem i studentkåren ska ha rösträtt vid val till studentkårens högsta beslutande organ.
 - För en sammanslutning som ansöker om kårstatus vid Umeå universitet ska det finnas stadgar och en styrelse. Stadgarna ska ha antagits av sammanslutningens medlemmar.

I stadgarna ska följande anges:

1. sammanslutningens ändamål och verksamhetsområde,
 2. vilket som är det högsta beslutande organet och hur det utses,
 3. hur beslut av det högsta beslutande organet och av styrelsen fattas och ges till känna,
 4. hur inträde i och utträde ur sammanslutningen sker,
 5. hur ansvarsfrihet för styrelsen beviljas,
 6. hur stadgarna ändras, och
 7. hur sammanslutningen upplöses.
- En studentkår vid Umeå universitet ska föra ett register över sina medlemmar. Studentkåren ska årligen till universitetet redovisa sin verksamhet och hur många studenter som är medlemmar. På begäran av universitetet ska studentkåren tillhandahålla universitetet sitt medlemsregister

2. avseende definition av verksamhetsområde:

- Ett verksamhetsområde för en studentkår ska omfatta minst en fakultetsnämnds ansvarsområde
- En studentsammanslutning som ska få ställning som studentkår ska vara belägen och ha sitt organisatoriska säte vid campus Umeå

3. avseende ansökningsförfarande för att ges ställning som studentkår:

- Ansökningsperioden inleds 1 januari 2010
- Sista datum för studentsammanslutningar att ansöka om ställning som studentkår är 26 februari 2010
- Beslut om vilken eller vilka studentsammanslutningar som får ställning som studentkår fattas av universitetsstyrelsen vid sitt aprilsammanträde 2010.

4. avseende uppföljning av studentkårers verksamhet och medlemsantal:

- En gång varje verksamhetsår ska studentsammanslutningar som givits ställning som studentkår inrapportera verksamhetsberättelse, stadgar, årsredovisning, revisorsberättelser och medlemsregister till Planeringsenheten
- Planeringsenheten granskar att den eller de studentsammanslutningar som fått ställning som studentkår uppfyller de krav som ställs i lagstiftningen
- Planeringsenheten ges i uppgift att särskilt följa upp hur studentkårerna använt det ekonomiska stödet, och vilken student- och universitetsnytta detta bidragit till

5. avseende prioriterade områden av studentinflytande och tjänsteköp av studentkårerna vid Umeå universitet

- Genom tjänsteköp av studentkårerna avser Umeå universitet att säkerställa ett starkt studentinflytande inom de prioriterade områdena studentmedverkan, delaktighet i kvalitetssäkringen av utbildningen, studiesocialverksamhet och kontaktskapande verksamhet
- en årlig ersättning om 105 kr/helårsstudent (hst) inom det eller de verksamhetsområden som studentkåren ansvarar för ska betalas ut av universitetet. Finansiering sker genom centralt avsatta medel, myndighetskapital år 2010 och därefter hantering inom budget. För år 2010 utbetalas 52,5 kr/helårsstudent eftersom beslut om ställning som studentkår avser från och med den 1 juli 2010.
- en årlig avstämning av antalet hst ska genomföras, om avvikelsen är mindre/större än 2% ska ersättningen justeras.
- denna ersättning ska årligen indexregleras i enlighet med statens indexreglering av Umeå universitets anslag.
- fakulteterna och Umeå school of education (USE) har skyldighet och möjlighet att köpa tjänster från studentsammanslutningar. Den minsta nivån för dessa årliga köp är 60 kr/hst och den maximala nivån för dessa tjänsteköp sätts till 105 kr/hst. För år 2010 halveras dessa belopp eftersom beslut om ställning som studentkår avser från och med 1 juli 2010.

- fakulteterna och USE ska ha möjlighet att ansöka hos rektor om dispens att genomföra mer tjänsteköp än ovan angivna maximala nivå, ansökan ska vara tydligt motiverad.

Expediering

Studentkåreerna

Rektor

Prorektor utbildning

Universitetsdirektör

Förvaltningschef

Dekaner

Kanslichefer

Budgetchef